

Trei cugetări scurte despre carte, lecturi și cunoaștere

Dorian FURTUNĂ

Rezumat:

Autorul insistă asupra faptului că cei care neglijează cartea ratează un stadiu important în dezvoltarea lor intelectuală. Autorul pledează pentru lecturi temeinice, realizând similitudinea cu mâncarea: contează nu cantitatea, ci calitatea produsului, cât de bine este digerată, metabolizată. Cunoașterea, precedată de carte și lectură, e o nevoie care a decis în mod hotărâtor evoluția socială și culturală a speciei umane.

Cuvinte-cheie:

carte, lectură, cunoaștere.

Cartea

Cartea nu e o necesitate, la un moment dat ea poate deveni chiar un consumator inutil de timp și energie, iată de ce întâlnim atâtția oameni care trăiesc confortabil fără a citi, dar care se impun, fac carieră, devin importanți în mediul lor.

Natura ne-a înzestrat cu instincte, emoții și mecanisme cognitive care ne permit să facem politică și business, să fim activi social și să obținem resursele necesare. A te baza doar pe intuiție, experiență și șarm poate fi

deci suficient ca să îți ridici o avere, să obții un loc în viață și să te bucuri de succes. Oamenii au făcut asta de milenii, în lipsa cărților. Mulți o fac și acum, există atâtea exemple.

Elocvente sunt în acest sens cuvintele lui Alexis Zorbas, strigate într-un miez de noapte: „Mă, omu' e fiară, zău. Omul e fiară și fiarele nu citesc!”. Epic.

Totuși, cei care n-au cunoscut plăcerea lecturii, cei care neglijează cartea ratează un stadiu important în dezvoltarea lor intelectuală. Lectura cărților e ceea ce ne înalță deasupra condiției noastre native, deasupra instinctelor pe care le împărtășim în comun cu animalele. Ea ne permite să descoperim o dimensiune superioară a umanului din noi și e un izvor de enormă satisfacție. Ferice de cei care au găsit în citirea cărților o bucurie a vieții!

Jorge Luis Borges a mărturisit că își imagina Paradisul sub forma unei biblioteci. Visa să dedice răsăritului de a citi întreaga veșnicie. E un exemplu de om care a găsit sursa mulțumirii existențiale, pe măsura dorințelor sale. Cu adevărat, cititul e un soi de hedonism intelectual accesibil oricui. Un hedonism care nu necesită alte resurse decât timpul.

Apoi, o lectură bună la vremea potrivită poate fi decisivă, poate determina și profila destinul. La fel cum oamenii creează cărți, cărțile creează oameni. Pe tine ce cărți te-au creat?

Lecturile

Urmăresc uneori ce liste de cărți propun spre citire diferiți oameni. Ce am observat. Cei de la noi propun tot felul de titluri din literatura universală, beletristică citită încă la liceu sau în studenție. Sau niște cărți motivaționale de duzină, secondate de câteva titluri de specialitate. Acesta e adeseori întregul lor bagaj de lecturi.

Liderii intelectuali din afară, cei de mare calibru, recomandă cu totul alte cărți. Ei propun filozofie solidă, cărți de non-fiction, menționează

ediții recente, bestselleruri de ultima oră, scrise în secolul XXI, nu prin secolul XIX. Ei reușesc să completeze lecturile din prima tinerețe cu titluri proaspete, care le permit să fie conectați la pulsul vremii și la progresul cunoașterii. Cărțile citite fac diferența în înțelegerea lumii. Ceea ce recomandă unii sau alții e tot un criteriu de evaluare a gradului de profunzime și anvergură intelectuală.

O altă preocupare a multor tineri este să citească repede. Ca să ce?... Ca să aibă mai multe titluri la activ? Oare ei cred că prin citirea la 200 km/h vor obține mai multe cunoștințe? Nu, vor vedea mai multe pagini cu text și mai puțin text în pagini. S-au făcut niște constatări experimentale care-mi confirmă bănuielile. Cei care se laudă că citesc foarte repede, după metode ultramoderne, nu prea demonstrează performanță intelectuală. Și nici salvarea cărților nu au gustat-o. Dacă vorbim de literatura științifică, lucrul cu ea necesită focalizare și capacitate înaltă de a înțelege și de a sistematiza informația. Pentru aceasta, trebuie să citim nu foarte repede, ci foarte concentrat. Două-trei cărți solide, complicate, profunde, citite lent și cu privire reflexivă sunt mai utile pentru minte și pentru cercetare decât douăzeci de cărți de beletristică sau psihologie pozitivă citite în fugă. Cu cititul e ca și cu mâncarea. Contează nu cantitatea, ci calitatea produsului. Și cât de bine este digerat, metabolizat.

În general, observ că majoritatea cititorilor preferă cărți care relaxează, mai puțin cărți care tensionează sau solicită efort intelectual. Deci și în lectură se caută odihna pentru creier, distracția, dorința de a menține zona de confort. Reiese că nu de fiecare dată cititul este echivalent cu dobândirea de cultură și cunoștințe. Chiar și în materie de „lecturi profunde”, predilecțiile sunt pentru un fel de *junk philosophy* sau pentru idei împachetate comod și cât mai concis. Adică preferăm să mergem pe scurtătură, pe aforisme și pe citate, fără a răsfoi operele temeinice și voluminoase. Am fost și eu fascinat, în fragedă tinerețe, de laconismul și concentrația aforismelor. De elocința lor conturată, compactă, care transmite o sentință gata fabricată. Au trebuit să treacă ceva ani pentru a mă convinge de caracterul amăgitor al maximeilor, de facilitatea lor de suprafață. Ele sunt niște ironii fine și ușoare sugestii,

nu mai mult de atât. A încerca să înțelegi lumea prin prisma unor maxime, a-ți construi o filozofie de viață pe baza înțelepciunii lor fragmentare e la fel de iluzoriu ca impresia că devii erudit rezolvând zilnic integrale. Nu, o integramă te obișnuiește să pui cruce în cruce niște cuvinte deja cunoscute, într-o vecinătate aberantă. Aici se consumă procesul de cultivare. Aforismele își cam încheie efectul din moment ce l-ai citit pe unul și treci la alte câteva zeci sau sute, creându-ți un puzzle de înțelesuri eterogene și contrapuse, care mai mult te încurcă decât te îndrumă.

Aproape la fel, cărțile ușurele și citite zburatic vor trece precum apa prin nisip, fără a fertiliza gândirea cu elemente prețioase și fără a cultiva o roadă intelectuală cu adevărat valoroasă.

Cunoașterea

Ecleziastul spune că „acolo unde există multă știință este multă supărare și crescând cunoștințele, crește și durerea”. E în parte adevărat, dar scopul acumulării de cunoștințe nici nu este dobândirea stării de fericire; dorința de a cunoaște e dictată de nevoia noastră de a pricepe, de a explica. E o nevoie care poate că nu ne-a făcut fericiți, dar a decis în mod hotărâtor evoluția socială și culturală a speciei umane. Avem cel mai impetuos instinct al curiozității din toată lumea vie. Acest instinct este atuuul nostru suprem, cel care ne-a făcut oameni, ne-a civilizat, ne-a motivat să explorăm Pământul.

Ca și în privința coeficientului de inteligență, ca și în privința gradului de agresivitate, nivelul de curiozitate diferă de la un individ la altul. Poate fi remarcat acest fapt încă în copilărie, când unii sunt mai curioși și mai setoși de cunoștințe. Dacă ești dintre aceștia, felicitări! Faci parte din clubul celor pentru care cunoașterea e un mod de a fi, e o misiune personală și e o sursă de bucurie, în ciuda concluziilor dramatice pe care adesea cunoașterea le aduce. Motivația lăuntrică stă la baza setei de cunoaștere, nu factorii externi. Scuza unora că nu au timp pentru carte este o scuză falsă. Timpul este

distribuit în mod egal, diferă doar cum și pentru ce îl consumăm. Multă lume găsește timp pentru a viziona campionate, seriale TV, pentru jocul de cărți, sindrofii și taclale în fața sticlei cu bere sau vin. Deci nu lipsa timpului ne ține departe de carte, ci dezinteresul și lenevia intelectuală. Cu adevărat contează doar prioritățile și determinarea fiecăruia. Voința de autodidact, dacă o ai, te disciplinează. Confucius spunea că înțeleptul nu se întristează din pricină că oamenii nu îl cunosc, ci pentru că el nu îi cunoaște îndeajuns pe oameni. Această aserțiune poate servi ca un motto bun pentru cei pasionați de studii și cercetare.

Cunoașterea acumulată pentru tine diferă de cea acumulată pentru alții; prima e mai autentică, e mai organică firii tale, poate fi mai profundă. Iată de ce un copil care citește pentru sine e mai de încredere în acumularea de cunoștințe decât cel care citește pentru profesor și note. Totuși este bine când ceea ce ai acumulat și ai asimilat pentru tine împărtășești și altora. Așa devii un izvor de cunoștințe.